

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּסוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק סג]
אָבֵל לֹא פֶּאֶבְיָלָהּ⁷⁶.

76) ובטעם הרבר שהחמירו באכילה, ראה מה שכתב בשעה"צ לעיל (ס"ק יט).

[משנ"ב שם]
ובפֶּרֶט הִיכָא דְאִיפָא הֶפְסֵד מְרַבָּה בְּיַדָּאֵי אִין לְהַחְמִירָהּ.

77) ולעיל (ס"ק יא) כתב, שאף במקום שיש מניעת שמחת יום טוב יש להתיר באכילה.

[משנ"ב ס"ק סה]
וּמְרַבֵּי שֶׁהִגְעִילוּ קֶרֶם זָמַן אֶפְרַיִם⁷⁸.

78) ואף על פי שאין להגעיל כלי איסור כשהוא בן יומו [משום שהכלי חוזר ובלוע את מה שפלט], כמבואר ברמ"א (יו"ד סי' קכא סי"ב), מ"מ קודם פסח מותר להגעיל כלי חמץ בן יומו. ובטעם הדבר כתב המשני"ב לעיל (ס"י תנב ס"ק א), שחמץ קודם זמן איסורו נדון כדבר היתר, ונמצא שהכלי חוזר ובלוע י"ט בר נ"ט דהתירא' [החמץ שבלע הכלי הרי הוא היתר, ואף המים שבלעו את טעם החמץ הבלוע בכלי, הרי זה טעם היתר, ואף הטעם שהכלי חוזר ובלוע מהמים הרי הוא טעם היתר]. אכן ראה שם (ס"ק יג) שכתב בשם כמה אחרונים שאף קודם פסח אין להגעיל כלי חמץ בן יומו. וראה מה שכתבנו בשעה"צ לעיל (ס"י תמו ס"ק פא), בנרון אם חמץ שנבלע קודם פסח נדון כהתירא בלע.

[משנ"ב שם]
לְדַעַת בְּרַמְבַּם לְעֵיל פְּסִיפֵן תַּמוּ סְעִיף י פֶּהָגָהּ⁷⁹.

79) שם כתב הרמ"א, שדבר שבלע טעם פגום של משהו חמץ בפסח, אסור אפילו בדיעבד.

[משנ"ב ס"ק סו]
וְרַדְדוּ וְכוּ'⁸⁰.

80) ואף על פי שטעם החמץ שבלעו מי ההגעלה קודם פסח הוא

נ"ט בר נ"ט, וכלי בן יומו שהוגעל קודם פסח מותר משום נ"ט בר נ"ט, וכפי שכתב לעיל (ס"י תנב ס"ק א), מ"מ כתב הפמ"ג (א"א ס"ק כז) שאין דין המים דומה לדין הכלי, שכן בכלי יש טעם של נ"ט בר נ"ט בר נ"ט [כלומר, שלשה נותני טעם: טעם החמץ נבלע בכלי, המים בלעו מהכלי, הכלי חוזר ובלע מהמים], אבל במים יש טעם של נ"ט בר נ"ט, ולפיכך הם אסורים.

ובנרון האם מותר למי שהגעיל קודם פסח להשהות את מי ההגעלה בביתו בפסח, מבואר בדברי המשני"ב לעיל (ס"י תמב ס"ק א) שמוותר, אך מבואר שם שצריך להיזהר ולהצניע אותם בחדר שאינו רגיל לילך שם.

[שעה"צ ס"ק קכ]
דְּהַמְכַר מִיַּדֵּי דְגַם סַנְגַּלְתָּ הֵנָּה תוּף הַפֶּסַח⁸¹.

81) ואף על פי שמבואר בשו"ע לעיל (ס"י תנב ס"א) שאסור להגעיל כלים שהם 'בני יומם' בפסח, ביאר הגר"א (ס"ק מ) שהשו"ע כאן סובר כדעת הראשונים שבשעה שהכלי פולט אינו בולע, וכאן מדובר כגון שהגעילו על ידי שהכניסו את הכלי לזורה של דותחים לזמן מועט, וכיון שבאותו זמן הוא פולט מתוס, אין הוא חוזר ובלוע את מה שנפלט למים [גם לעיל (ס"י תנב ס"א) נראה שדעת השו"ע כאותם ראשונים, ראה משני"ב שם (ס"ק ד)].

[שעה"צ שם]
דְּקָיֵי בִּי נִיט בִּר נִיט⁸².

82) כלומר, החמץ לבלע, הכלי למי ההגעלה, ומי ההגעלה למים שבבור. והורמשק אליעזר התקשה בדברי הגר"א, מדוע מי ההגעלה שנתערבו במי הבור נקראים נותני טעם במים, הלא הם גופם מתערבים ונהיים חלק מהמים, ונמצא שיש רק שני נותני טעם.

[ביה"ל ד"ה למר]
דְּלַפְצִימִים אִף דְּרִיבְדֵי אֶסֶר הִיכָא דְּקָיֵי וְקָיֵי וְכוּ'⁸³.

83) כלומר, שמי ההגעלה נשארים בחלק העליון של מי הבור, ונמצא שהטעם שנפלט מהכלי למי ההגעלה לא בטל בששים קודם פסח.

הלכות פסח בימן תסו

באר הגולה עד

מאותו תבשיל של הפסח (לג) שישנה במים או נמלג, כף נראה לי: יג אם הגעילו יורה מחמצת (סה) פת (לג) יוקמא (סו) ונרדו המים (המחמצים) * לבור שבתוף (לג) הפסח, אסור לשותות מימיו בפסח (סו) בשביל

ק טור ומרדכי
ב פסחים
ר בתי יוסף
ש בתי יוסף

שערי השובה

וא"כ טהה שנאמר שהפשוטו נפל לתוך תבשיל של ישראל אין זה אסור דכבר נקט שם חמץ מצלי ודמי לחטוף שנתעורר קדם פסח ק"ס דאינו חוזר ונעור בפסח, ואף דתמוז של אינרדוריו אסור בהפסח לישראל קמיש חרביש סימן ת. מ"מ מידן שאין בו חמץ דב"י וגם לא שיש לא כדיל בעורו ביד הא"י לא גזרו על תערובתו לאסור במשחה, וכן שנתפשל אצל הא"י שוב הו"ל קמחין שנתפשל קדם הפסח דאינו חוזר ונעור. וכן שניית בתי הדין סימן טו, אם באמצע הפסחה קמחו מציאו חטה אמת מבקעת מנחת על הפסח ששל השלחן ואין ידוע אם בשעת אכלה נפלה מהתבשילין או הייתה שם מקדם והשילמא אמי. העמוד תבשיל על מזרחו פתן

באר היטב

הרוחם: נמצא גדלי מים שהיכת חמץ ולא נודע קשלקחו המים מהדלי אם היה בו חמץ או לא ובשלו בו, והתרה התבשיל, אף המים שבדלי נאסרו, כי א"י שהביא המים שקמא נתן בו אותה שעה חמץ, עכ"ל. וכתב הש"י: דברים אלו אין להם פרוש, ונראה שיש ט"ס וצ"ל קשלקחו מים מהבאר, והכונה היא ששאבו מים תהלה מהבאר לכבול ואמרנו ששאבו מים גדלי ותמצא חמץ גדלי ולא נודע אם היה חמץ בבאר בשעה ששאבו לכבול, כמילא בשל פנים חמוצים, כנה פסק שהתבשיל נקטר, אלא שהמים שבדלי לחוד נאסרו אצל התבשיל נקטר, כי הא"י השואב לדלי נתן חמץ בשעה

היא אצל אותו חמץ לא היה בבאר קלל; ותמה על הב"י שהעמיק ולא הרגיש בזה, וא"כ שהיה קשה, דמשמע אם היה חמץ קדם שנתפשל היה אסור וזה חמץ בצונן אינו אסור, ואפשר דס"ל גם בצונן אסור, אבל אגן ס"ל כהרא"ש והטור דאין אסור בצונן, ונראה דאם שנה חמץ קדם במים זוננים מעל"ע דאסור לכ"ע דכבול היו קבשיל, עכ"ל, וכ"כ ב"ח ונש"ל. בעצתה באחד שנטל לתוף פיר חתיכת מצה תהיכת תרנגול ואכל שניהם יחד והרגיש בפיו שיש חטה ונטל המאכל מפיו ונראה חטה, ואינו נכר אם היה בתוף התרנגול, התרנגול יש להמיר מכת ס"ס, שקמא עמה נפל לתרנגול בצונן, ואח"ל שניה קדם, שקמא נתפלה, אבל אם היה בפסח ע"כ היה בחובה בשעת אכילה, דאם נפל עליה בצונן היה מהגלגל ויורה, ומ"מ נ"ל דהנפצה מתרת ג"כ פתן דאסור משהו דבכונן תלין לקלא שהיה בתרנגול, ומכל מקום כ"י נטלה אסור מרינא מאותה מצה ממקום שנטל החתיכה. ונודו נראה לי, דאפלו היה חתיכה בעור גס"כ שרי, דלא מחוקקין אסורא מקום למקום ואמרינן שקמא נפל על הכשר בעורו עונן וא"כ גם הנפצה מתרת, אבל אם הכשר היה מזה בקצרה ואכל מתוכה, אסור הכשר, כמש"ל דמזמן לזמן מחוקקין אסורא, דשקמא היה בקצרה בשעה שעור הכשר לחבו ודלי שני אסור בפסח, ואם נאטר דהרי ס"ס, ספק הנה בפסחה, ואח"ל בכשר, שקמא עמה נפל, זה לא הרי ספק, דאם חאמר שניה בפסח צריך אהא לאסר הפסחה, וזה לא אמרינן אפלו באסור דבכונן ואפלו בס"ס, וא"כ הכשר והפסחה אסורים, מיהו ע"פ הרב נכר אם נתפלה החטה או נאפה עמה אם לאו, ומיהו אם טלטלו הקערה מקום למקום כשצונן תלין להקל, דלא מחוקקין אסור טקום למקום, מ"א: (לג) שנתפלה. עמ"א וכתב"י: (לג) יוקמא. אבל אם אינו ב"י אף המי"הגעלה עצמן מפרין בפסח פתן שהגעילו קדם פסח והם אגן ב"י מבאר בסימן תנא, ח"י: (לג) הפסח. והב"ח פתב, דאף אם נתערבו קדם פסח בעגן שנתפשו ק"ס, ואע"ג דהרי כ"כ נ"ס בר ג"ס דהתנא, מ"מ אין להשתמש באותו מים לבתחלה פתן דאפשר למצוא בקל מים אחרים, וכ"כ ב"י סימן עה, ושי"י כתב: לע"ד נראה דכאן לפעמים אסור אפלו דביעבר אפלו קדם לפסח, והמים המתמצים נשארו למעלה ולא נתערבו כי הם קרו ונקמי וכלו הם בעין דמי, אא"כ ששאב ממנו מקום כנה פעמים שעליהם מתערב, ע"ש ומומקא ללא נער וכסה. כ"י סימן עב,

באר הגולה

משנה ברורה

מג"ה ומניעת שמחת יום טוב אסור בספק אחד ורובן [ע"י באור הלכה], אכן בספק ספקא הנוסף לעיל מותר אף בלא הפסד מובהק. (ק"י) וכל זה בפסוק ספקא דאסור משהו שהיא ורובן, היא בספק ספקא דאסורותיה יש להחמיר רק בשעה ומבלי שכן למקרה לנכרי, אבל לא באכילה⁶⁶. ונראה היבא דאפשר בשעה, אבל אם אי אפשר בשעה, שיתקלקל על ידי זה, מותר אף באכילה, ובפרט היבא דאיבא הפסד מובהק בודאי אין להחמיר⁶⁷: (סד) שנתפלה במים או נמלג. לאו פתדא גונא (ק"י) הוא, הנשנה הכשר בצונן אף אם מציאו הגרעין בעור הכשר שם בס"ס מותר, דיש ספק דרבנן, דשקמא צונן אין מפליט ומבליע קלל; ונמלג, שהיא חסמין, מנדי ששארו אסורין חטה במים לאסור שהסירה הכשר או התרנגולת משם, ומותר (ק"י) אפלו נמלג בקלי ראשון, ומשעם דיש ספק שקמא עמה נפלה והוא אסור משהו שהוא ורובן, לכן מתירין בהפסד מובהק: יג (סה) פת יוקמא. (קטו) ומנדי שהגעילו קדם זמן אסור⁶⁸, דאי לאו הכי אין להגעיל פלי שהוא בן יומו, מבאר לעיל בסימן תנב, ונקט המחבר בן יומו, דאם הייתה לא התהיית בתי יומא (קטו) אף המי"הגעלה עצמן מפרין בפסח, פתן שהגעילו קדם פסח והם אינם בני יומן, מבאר לעיל בסימן תנא וסימן תמו סעיף ה בהג"ה, ע"י שם. ודע, דאם התגעלה היה בתוף הפסח, אז אפלו אם היתה אינה בתי יומא (ק"י) אסור המים שבבאר, לדעת רמ"א לעיל בסימן תמו סעיף י בהג"ה⁶⁹: (סו) ונרדו וכו'⁷⁰ בתוף הפסח. הנה הנידוה היה בתוף הפסח, אבל התגעלה היה קדם פסח, ואם התבשיל המים בששים פנים שבבאר. (ק"י) ויש מחמירין, דאפלו אם יש ששים נגדם אין להשתמש באותו מים לבתחלה פתן דאפשר בקל למצוא מים אחרים: אסור לשותות מימיו, ואם עבר ובשיל מהם תבשיל, כתב הפרי מגדים דיש להמיר (ק"י) אם הוא הפסד מובהק, פתן (קכ"ה) דהתגעלה היה קדם פסח: (סו) בשביל שנתערבו. פרוש, אף להמירין צוין לעיל משום דאינו נותן טעם קלל, מפל מקום תבא אסור, דעל ידי שנתערבו הרי גוף החמץ מערב בו. אם נמצא גרעיני תבואה בכארי מים בפסח, (קכ"ה) כתבו האחרונים שראוי לזהר בכל מה דאפשר שלא להשתמש באותו מים בפסח אפלו להמירין בצונן, דשקמא נכבש בתוכו מצת לעת והרי כבול. ומכל מקום

שער הצינן

(ק"י) מפרין מגדים אות כה: (ק"י) מאליה רבה ופרי מגדים: (ק"י) פרי מגדים: (קטו) מגן אברהם: (קטו) חקיעקב ושי"א: (ק"י) אהרונים, והנה אפלו יש ששים נגדם, מבאר לעיל בסימן תמו סעיף י בהג"ה דמקום שנתגין להחמיר הוא אפלו בנותן טעם לקדם ומשאו, שתיקה יחדו גס"ס אסור: (ק"י) מגן אברהם בבאר דברי המחבר, ומשעם דכ"י קבירא לה: (ק"י) ב"ח: (ק"י) ודע, דשיטת הגר"א דהמחבר טורי דגם התגעלה היה תוף הפסח⁷¹, ומה שקמא יורה מחמצת פתי יוקמא, א"ל לשיטתה דנותן טעם לפנים מותר בתוף הפסח, וכן הוא גס"ס דעת הלבוש, וכתב שם דאם התגעלה היה קדם פסח פתן חסר, אף אם הנידוה היה בתוף הפסח מותר לשותות מימיו משום דהרי ג' נ"ס בר ג"ס⁷², ע"י שם, ולפי זה כמבשיל בודאי אין להמיר: (קכ"ה) ודעה לוטרא, והרי ג"ס בר ג"ס דהתנא, ומשעם בפרי מגדים דאפלו אין ששים נגדם גס"ס מותר דביעבר: (קכ"ה) תמיאם ושי"א:

הַלְבוּת פְּסַח סִימָן תְּמוּ (לד) [לד] שְׁנַעְרָבוּ: יד תֵּאֵם נִמְצָאת (סה) *חֲשָׂה מִבְּקַעַת בְּתַרְנַגְלַת קָדִים מְלִיחָה, (סט) דִּי (לה) בְּשִׁטְיָפָה; *אֵיֵאם אַחַר (לו) [לו] מְלִיחָה, (ע) דִּי בְּקִלְיָפָה. (עא) וַיִּגְשׁ מַחְמִירִים לומר שְׁמַעְמִיק בְּל בּוֹ קִשׁ תְּרַבְּרִי

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

שְׁתַּבְּשֵׁל לֹא הָיָה סוּחַ עַל הַפֶּסַח כּוּ, וְלֹא דָבַר לְנִסְבָּא בְּקִלְיָפָה בּוֹ הַתְּרַנְגְּלוּת, דְּשֵׁם הַתְּרַנְגְּלוּת הִיא בְּדוּאֵי בְּאוֹתוֹ קָלִי כּוּ, ע"ש: [לד] שְׁנַעְרָבוּ. עב"ח"ט. וְעַן בְּבִית־יִצְחָק סִימָן עַל שְׂעָרֵי הַלְקָל כַּסְפָּא בְּבוּשׁ דְּאִסְרוּ מִשְׁהוּ דְּרַבְנָן. וְעַן בְּמִקּוּם שְׂבוּאֵל סִימָן סֵא שְׁחֻלְקָל עַל הַבֵּי וְכַתֵּב דְּפָסֵק כְּבִישׁ אִסְרוּ הִיא שְׁהוּא חֲכָן זְמִיר כְּגוֹן לֶחֶם אוֹ עֶשֶׂה, מִשְׁאִיכַּח חֲשָׂה שְׁתַּרְבְּכָה אִיכָּא סִימָן שְׂפָא עִמָּה נִפְלָה אֲחִיל מִקְדָּם שְׂפָא אִיכָּא שְׂהוּא מְרַבְּכָה לְפָנֵינוּ שְׂפָא לֹא שְׂהִתָּה מַעֲלִיעַ כְּרִיבָה וְחָה מְרַבְּכָה שְׂתַרְבְּכָה וְאִין כָּאֵן מַעֲלִיעַ וְצוּנָן אִינּוּ אוֹסֵר. וְהָגַה וְגַם יִיל דְּאִיכָּמֵי אֲחֻזָּה שְׂהִתָּה קִשָּׁה וְחָה סְפָרִיב נִתְּרַבְּכָה. וְעַל מִישׁ בְּמִקּוּם שְׂמַחֲלָל עַל הַמְגִיא סִימָן טוֹ דְּהָיִי דְּפָסֵק חֲסָרוֹן דִּירְעָה, וְהָבֵי לְיָדֵינוּ דְּמִתְקָרָב כּוּ, דְּמִפְרִישׁ שְׂפָא לֹא נִתְקַפְּצָה אוֹ וְאִיכָּא לֹא קָרִי בְּמִצְוָה מַעֲלִיעַ, וְשָׂרִי לֹה מְרָה שְׂבִיבִית עֲלֵינוּ הַמְגִיא חָה, דְּמִתְקָרָב וְדִירְעָה בְּהַבְּנָת דְּבָרֵי הַמְגִיא כִּיכ, וְהָתָם קָאֵי הַמְגִיא לְעֻנָן חֲשָׂה בְּעֶסֶה שְׂעָרֵי הַלְיָשָׁה הִיא אִיפְרָת בְּצוּנָן לֹא שְׂפָא מַעֲלִיעַ כְּלָל, ע"ש. וְכֵן כּוּבָר בְּפִיחַ שְׂכַתְּבִי שְׂפָא לֹא נִתְקַפְּצָה כֵּל עָקֵר, ע"ש. וְאִיכָּא בְּחֻסֵּי הַחֵטִי דְּבָרִים כְּלָפֵי מַעֲלַת הַמְגִיא זִיל, וְקִפְרָחִי. וְעַן בְּגִבְעוּת שְׂאוֹל סִימָן פִּנּוּ בְּעֻנָן שְׂפָאֵנוּ וְרַעֲיָנָה בְּפִסְחָא בְּסִפְסָא בְּסִימָן אֲחִיר שְׂפָאֵנוּ מִשְׁמַע שְׂפָא שְׂקָרוֹן מַעֲלִיעַ וְגַם לְטַפְּסָא אִיכָּא חֲכָה נִשְׁפָּחָה בְּעוֹד שְׂהִתָּה הַפְּשִׁקָה בְּחֻזְכָּה אוֹ שְׂפָא עִמָּה נִפְלָה, וְכַתֵּב טֵאֵם נִשְׂאָר בְּחִבִּית מַעֲטַּב בְּעֻנָן שְׂעָרֵי שְׂפָא נִתְרַבְּכָה מַחְמַת הַמְשָׁקָה מְרָה, אֲבָל אִם לֹא נִשְׂאָר כְּלָל, חַד כְּפָקָא הוּא שְׂפָא עִמָּה נִפְלָה וְהַחֵל דְּפָסֵק בְּבוּשׁ וְאִסְרוּ, ע"ש, וְלִסְמִיךְ בְּמִקּוּם שְׂמַחֲלָל גַּם בְּהוּא גַּם סִימָן שְׂפָא לֹא נִתְרַבְּכָה עַד זְמַן קְרוֹב קָרִיב שְׂפָא חֲכָשׁ בְּעֻנָן שְׂפָא שְׂהִתָּה מַעֲלִיעַ לְאִסְרוּ חֲרִמָּה, וְכַשְׂכִּיכֵי לְהַבְּרִיחַ יִצְחָק דְּקָמֵר כּוּ: [לו] מְלִיחָה. עב"ח"ט. וְעַן בְּחַפְּזוֹתֵינוּ סִימָן כִּבּ חֲסָרִיךְ שְׂלִמִים שְׂנַמְצָא דְּפָסֵק שְׂפָא לְטַפְּסָא, שְׂהוּם דְּפָסֵק כְּפָסִיק, וְכֵן אִין לְהַחְמִיר כִּיֵּא בְּתַרְנַגְּלוּת, וְכַלֵּא נִתְרַבְּכָה לֹא לְהַלְקָל. וְעַן בְּפָסִיק אֲבָשִׁי אֲבָרְתָּם סִימָן ל' וְסִימָן ל"ג. וְעַן בְּשׁוּרֵי שְׂכָרֵי חֲבִיבִים יִין, כְּסִדְּוֵת בְּרִית־מִלְחָה בְּחַיִּיתָ פִּסְחָא שְׂנַגְּלוּתוֹ תְּרַנְגְּלוּתֵינוּ עִם כִּשֵׁר וְרַעֲוֵא אֲחִיר דְּפָסֵק וְכַתֵּב כְּכֵן סִימָן וְעַד נִמְצָא בְּאִסְרוּ דְּפָסֵק וְתַרְקוּ לְאִבּוּר, אוֹתוּ שְׂוָרוֹ לֹא בְּחֻזְכָּה אֲשָׁרֵי, וְגַם אִיכָּא סִימָן שְׂפָא לֹא הָיָה בְּחֻזְכָּה וְגַם הָיָה בְּחֻזְכָּה שְׂפָא נִתְפַּל, אֲךָ מַחְמַת הַפֶּסַח שְׂהִי לֹא חֲשָׂה קָרָה. וְעַן בְּחַיִּי סִימָן תְּמוּ סִימָן לט, וְכַפִּי דִּי לְחֻשְׁחוֹת הַתְּרַנְגְּלוּת וְכַחֲשָׁה בְּקִרְעָה תְּרַבְּכָה מִמֵּן לְחַיִּי סִימָן חֲסוּ לְהַלְקָל לְשׁוֹחֵת עַד אַחַר הַפֶּסַח, רַק מִקּוּם שְׂנַמְצָא יִקְלָף (וְע"פ, דְּחֻזְפָּק גּוּפָא בְּמִקּוּם קְלִיפָה כְּכַבָּאֵר לְקַמּוּ סִימָן מְרָה), וְאִם נִמְצָא בְּחָדָה

בְּאֵר הַיָּטֵב ע"ש. וְהַחֲמִי כְּכַבּ דְּאִין לְאִסְרוּ בְּדִירְעָה, אֲרִי־עֲלֵיבֵי דְלֹא נִתְפַּל, מִכָּל פְּסָחִים כִּינּוּן שְׂנַעְשֵׂה קָדִים פֶּסַח הוּי נִוּחַן טַעַם כּוּ נִוּחַן טַעַם דְּהַמְטָא וְאִין לְאִסְרוּ בְּדִירְעָה, ע"ש: [לד] שְׁנַעְרָבוּ. פְּרִישׁ, אֲרִי לְהַמְטָרִין צוּנָן, הִיא אִסְרוּ כִּינּוּן שְׂגוּף הַחֲמִיר נִתְעַרְבַּ. וְאִם נִמְצָא חֲשָׂה אוֹ שְׂאָר חֲמִיר בְּבוּר, זֶה תְּלוּי בְּקִלְיָפָה שְׂכַתְּבִי מִתְחַבֵּר סִימָן יב אִם אִסְרוּ בְּצוּנָן תּוֹף הַפֶּסַח, וְעַל סִימָן כ' וְסִימָן ל' מִשְׁשׁ, וְעַן חֲמִי. כְּכַבּ הַשֵּׁנִי: פֶּסַח אֲחֵת הִיא בְּחֻזְכָּה קָלִי עִם דְּכַשׁ הַמְקָא מַעֲלִיעַ לְשׁוֹחֵת וְנִמְצָא בּוֹ חֲשָׂה אֲחֵת, אֲמִרְתִּי דְּאִין אוֹסֵרֵת בְּצוּנָן אֲרִי־עֲלֵיבֵי שְׂהִיא נִתְחַפְּצָה, וְאֲרִי־עֲלֵיבֵי שְׂכַתְּבִי כְּפִישׁ סִימָן יב וְלֹשׁ מִי שְׂאוֹסֵר תּוֹף הַפֶּסַח, הִיא כְּכַבּ הוֹכְחֵנוּ שְׂלֹא מַצִּינוּ חֲלִיבֵי חָה, דְּצוּנָן אִינּוּ נִוּחַן טַעַם כְּלָל וְאֲרִי בְּפִסְחָא מְרָה, וְגַם אִין לְחַשׁ כָּאֵן שְׂפָא הִימָה הַחֲשָׂה כְּשִׂעָה שְׂהִתָּה הַדְּבַשׁ רוֹחֵם דְּאִיכָּא הִיָּה כְּכַבּ כְּפָל לְפָנֵי פֶּסַח מִה שְׂנַפְּלַט מְקַבֵּל וְאִין חֲזוֹר וְנַעֲוֵר, אֲרִיֵּי דְּהַחֲשָׂה עֲרוֹן בְּחֻזְכָּה מִיִּם צוּנָן הוּא פֶּסַח הִיא וְאִין נִיִּס, עכ"ל. וְקִשָּׁה, דְּשְׂפָא כְּכַבּ בְּחֻזְכָּה מַעֲלִיעַ (כְּמִישׁ בְּסִימָן קָטָן ל', וְצָרִיךְ לומר שְׂהַמְעָשֶׂה הִיָּה לִיל א' דְּפִסְחָה, דְּרוּק: (לה) בְּשִׁטְיָפָה. דְּצוּנָן קָלִי רֵטֵב לְכִיעַ אִינּוּ אוֹסֵר, אֲרִי שְׂבִתְרַנְגְּלוּת אִי אֲפָשֵׁר בְּלֹא חֲלִיחָתִי קָצָת מִיִּם בְּצוּנָן אִינּוּ מְקָלִיעַ אֲלֵפָה דְּכִיעַ אֲלֵא ע"י שְׂרִיחַ קָצָת [פּוּחַ] צ"צ הַחְמִיר בְּנִשְׂאָר מַעֲטַב שְׂכַר בְּכָלִי וְנִשְׁלִי בְּחֻזְכָּה מִיִּם וְהַדִּירָחוּ בּוֹ פְּשׁוּר, דְּלִפְטוֹתוֹ כְּרִין חֲשָׂה הַמְקַלְחֵת עִם הַתְּרַנְגְּלוּת, וְחַיִּי שְׂנָא בְּהַ בְּרַגְא, ע"ש] אוֹ ע"י הַתְּעַסְקוֹת בְּעֶסֶה כְּמִשְׁלִי: (לו) מְלִיחָה. מִי בְּעוֹד שְׂהַמְלַח עֲלֵינוּ, אֲבָל אִם נִמְצָא לְאִחֵר שְׂהַמְלַח וְהוֹדַח אֲמִרְתִּי הַשְׂפָא נִפְלָה, דָּאֵם אִיכָּא שְׂהִתָּה עֲלֵינוּ קָדִים לְכֵן הִימָה נִפְלָה בְּהַדְּחָה כְּשִׂעָה וְהוֹדַח: וְרוּקָא שְׂנַמְצָא עַל הַתְּרַנְגְּלוּת, אֲבָל אִם נִמְצָא תּוֹף הַתְּרַנְגְּלוּת וְדִיא הִימָה

עַד אַחַר הַפֶּסַח וְלִחְמֵי הַשָּׂרֵר בְּפִסְחָא מִקּוּם הַפֶּסַח וְסוּעֵרֵת כְּעֻזָּה וְקִינֵית שְׂמַחַת יוֹרֵי: שְׂנַמְצָא יִקְלָף (וְע"פ, דְּחֻזְפָּק גּוּפָא בְּמִקּוּם קְלִיפָה כְּכַבָּאֵר לְקַמּוּ סִימָן מְרָה), וְאִם נִמְצָא בְּחָדָה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

אִם אִין לֹו מִיִּם אַחֲרִים, כִּינּוּן שְׂחִי תְּלוּיִים בּוֹ יֵשׁ לְהַחְמִיר (קכז) מִטַּעַם סְפָק־סְפָקָא¹⁶⁵: שְׂפָא עִכְשׁוּ נִפְלָה, וְאִם תְּמַצִּי לומר שְׂנַפְּלָה מַעֲת־לַעַת מִקְדָּם, שְׂפָא לֹא נִתְבַּקְּעָה וְנִתְרַבְּכָה עַד תּוֹף מַעֲת־לַעַת וְלֹא נִצְשָׂה בְּבוּשׁ מִשְׂעָה שְׂנַעְשֵׂה חֲמִיר, וְכַמְכִּינּוּ עַל הַפּוֹסָקִים דְּצוּנָן אִינּוּ אִסְרוּ בְּלִי בְּכִישָׁה¹⁶⁶, וְפְרִישׁתָּ לְחֵם שְׂנַמְצָא בְּבָאֵר, עַל לְעִיל בְּסִימָן קָטָן סכ"ו¹⁶⁷. מִי שְׂרוּצָה (קכז) לְשָׂאב בְּפִסְחָא מִקְדָּרוֹת שֶׁל עֲבוּרִים אוֹ מִקְדָּרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂלֹא נִתְרַבְּכָה בְּעֵן מַחְמִיר כֵּל הַשְּׂנָה, נְכִין שְׂיִסְוֵן הַמִּיִּם בְּכַבָּר נְקִי בְּכָל פֶּסַח שְׂשִׁיבֵיבֵיבֵי: **יד (סה) חֲשָׂה מִבְּקַעַת**. עַל כְּבָאוֹר הַלְכָה דְּלִירְדֵן שְׂחָן זֶה מִכָּל מְקוֹם כִּינּוּן שְׂלֹא הִימָה שְׂרוּחָה חֲשָׂה בְּמִיִּם אִינּוּ אוֹסֵר. (קכז) נִצְפָּלוּ אִם הוֹדַח הַתְּרַנְגְּלוּת, אַחֲרֵי הַמְלִיחָה: (ע) **די בְּקִלְיָפָה**. וְיִמְכַל מִקּוּם קְלִיפָה בְּעִי אֲרִי שְׂהוּא צוּנָן, דְּקִנְמָא לֹו מְלִיחַ הִיָּה הוּא פְּרוּחָת, וְנִבְלַע לְחֻלְחִיתֵי חֲשָׂה בְּחוֹף הַבְּשָׂר כְּרִי קְלִיפָה. וְיִמְכַל מִקּוּם כֵּל זֶה שְׂנַמְצָא בְּעוֹד שְׂמַלַח עֲלֵינוּ, (קכח) אֲבָל אִם נִמְצָא לְאִחֵר שְׂנַמְלַח וְהוֹדַח, אֲמִרְתִּי הַשְׂפָא נִפְלָה וְרִי בְּשִׁטְיָפָה בְּעִלְמָא, דָּאֵם אִיכָּא שְׂהִתָּה עֲלֵינוּ קָדִים לְכֵן הִימָה נִפְלָה בְּהַדְּחָה כְּשִׂעָה וְהוֹדַח: וְרוּקָא שְׂנַמְצָא עַל הַתְּרַנְגְּלוּת מִבְּחֻזְכָּה, (קכט) אֲבָל אִם נִמְצָא בְּחֻזְכָּה הַתְּרַנְגְּלוּת, מִשְׂחָמָא הִימָה קָדִים לְכֵן אֲרִי בְּשִׂעַת מְלִיחָה, וְיִמָּה שְׂלֹא נִפְלָה בְּהַדְּחָה, שְׂעַכְבִּיהַ שׁוּלֵי הַתְּרַנְגְּלוּת: (עא) **וַיִּגְשׁ מַחְמִירִים לומר שְׂמַעְמִיק**. רוּצָה לומר, דְּלֹא בְּדַעָה רֵאשׁוּנָה דְּסַפִּי לְקִלְיָפָה הַבְּשָׂר וְנִגְדַּ מִקּוּם חֲשָׂה בְּכַבּ, אֲלֵא שְׂמַעְמִיק בְּכָל כְּבִיבוּחִיָּה וְחֻזְכָּה. (קל) וְהַטַּעַם, דְּהוּאִיל בְּפִסְחָא אִסְרוּ בְּמִשְׁהוּ, אֲמִרְתִּי שְׂמַתְפַּשְׁט מִשְׁהוּ

בְּאֵר הַלְכָה

זֶה, וְדִירְעוּ שֵׁם דְּלֹא נִצָּא בְּכַר זֶה מִפִּי הַשֵּׁנִי זִיל, עַן שֵׁם: * חֲשָׂה מִבְּקַעַת. עַן בְּסִימָן שְׂכַתְּבִי דְּלִרְעַת הַגִּיָּה לְעִיל בְּסִימָן ט אֲפָלוּ לֹא נִתְבַּקְּעָה אֲלֵא נִתְרַבְּכָה שְׂחָן כֵּל הַסִּיעִיף זֶה, וְכֵן דַּעַת שְׂעָרֵי אַחֲרוּנִים וְהַבִּיחַ וְלַעֲת־שִׁבְתָּ וְפִרִי חֲדָשׁ וְמִאֲמִיר־תְּרַבְּכִי וְהַגְרִיז וְהַיִּיאָדָם, וְלֹא כְּשִׂעָר־כְּנַסְתִּי־הַגְּדוּלָה שְׂמַחֲלָל לִיטֵר דְּבַעֲלֵי וְמִלִּישָׁה תְּרַמִּיא מוֹדָה דְּבַעֲלִין בְּקוּצָה¹⁶⁸ [וכן דַּעַת חֲקִיר־עֲצָק לְעֻנָן מְלִיחָה], אֲלֵא שְׂהִתָּה סִימָן כֵּן אִין עַל מַה שְׂכַתְּבִי בְּסִיעִיף ט. וְהָיָה בְּהַפְּסֵד מְרָקָה, כְּגוֹן שְׂהוּא עֲנִי וְהִיא חֲתִיבָה גְדוּלָה וְחֲשָׁבָה, אוֹ שְׂהוּא מְנִיעֵת שְׂמַחַת יוֹסֵטוֹב, מִשְׂמַעַב מִהַגְרִיז יִישׁ לְהַלְקָל וְלִמְסָר עַל דַּעַת הַמְחַבֵּר דְּרִי בְּקִלְיָפָה, וְכֵן דַּעַת הַפְּרִי תְּרַבְּכִי דְּרִי

שְׂעָרֵי הַצִּיּוֹן (קכז) עַל שְׂעָרֵי תְּשׁוּבָה מַה שְׂכַתְּבִי בְּסִיעִיף זֶה בְּשֵׁם מִקּוּם שְׂמַחֲלָל. וְפִישׁוּ דְּפִסְק־סְפָקָא זֶה שְׂחָן אֲפָלוּ בְּחֻזְכָּה, וְכֵן מִשְׂמַע כְּסִימָן אָדָם שְׂאִין מַחְלָק בְּהוּ, אֲלֵא דְּחַסְדֵי־אָדָם כָּאֵל הַחֲמִיר טַעַם אַחֲרֵי, שְׂחָשָׁה וְשְׂעוּרָה נִוּחַן טַעַם לְפָנֵים בְּמִיִּם, וְלֹא הַפְּקָמִי זֶה טַעַם קְלִיפָה עַל דְּכַבִּי הַמְגַן־אֲבָרְתָּם כְּסִימָן חֲמִיר סִיעִיף יִין בְּחֻזְכָּה, עַן שֵׁם שְׂהוּא לְכִיעַ מִסִּיעִיף יב שְׂלִישִׁינוּ חֲשָׂה אִינּוּ נִוּחַן טַעַם לְפָנֵים [וְגַם שְׂהִיאֵיהָ רַבָּה בְּיָשׁוּב, הִיא חֲחָק], וְגַם הַפְּרִי תְּרַבְּכִי כְּכַבּ דְּחֲשָׂה אִינּוּ נִוּחַן טַעַם לְפָנֵים בְּמִיִּם: (קכד) פּוֹסְקִים בְּשֵׁם מְרָיָל: (קכט) כְּגוֹן־אֲבָרְתָּה וְשִׂיא: (קכו) חֲפִד־מִשְׁהָ וְחֻק־יִסְרָף וְהַגְרִיז, דְּלֹא כְּפִרִי־מְגִידִים שְׂרוּצָה כְּהוּ לְהַחְמִיר לְמִאֵן דְּאוֹסֵר בְּצוּנָן: (קכז) הַגְרִיז. וְעַן שֵׁם שְׂפָא אֲרַע זֶה קָדִים הַיְחָה רֵאשׁוּנָה יְכוּל לְסַמֵּךְ עַל הַיְחָה רֵאשׁוּנָה שְׂמַחֲלָל לְהַכְשִׁירוֹ מִבְּבוּר¹⁶⁸, אֲבָל אַחֲרֵי הַיְחָה קָדִים מְלִיחָה אֲפָשֵׁר אִם לֹא יִעֲבִיר אוֹתוֹ מִשְׁהוּ לְחֻלְחִיתֵי שִׂישׁ עַל הַבְּשָׂר מִן חֲשָׂה יְכַל בְּבִשָׂר עֲלִיָּדִי הַמְלִיחָה: (קכט) לְבוּשׁ וְמַגְן־אֲבָרְתָּה וְשִׂיא: (קכט) כְּגוֹן־אֲבָרְתָּה וְאֵלֶיהָ רַבָּה בְּשֵׁם מְלַבְּשִׁי־יִישׁ, עַן שֵׁם: (קל) אַחֲרוּנִים:

תְּרַבְּכִי: 1 מִיָּדִבְשׁ.

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּסוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יז]

יש להחיד מטעם ספק-ספקאוי.

84) אולם להשתמש במים אלו לצורך מצות מצוה, מבואר לעיל (ס"י תסו ס"ק יז) שאין להשתמש בהם, שאף על פי שמושם ספק ספיקא מותר לשחות את המים, מ"מ אין זה בכלל מצות שמורות.

[משנ"ב שם]

וסקינן על הפוסקים דצונן אינו אוקר קלי כבישה⁸⁵.

85) אולם, במקום שאין חיינו תלויים בו, מבואר בדבריו לעיל (ס"ק מט) ושעה"צ שם (ס"ק צא) שבנתבקע אין לסמוך על ספק ספיקא זה, ואפילו במקום הפסד מרובה, ובתרכבה אפשר לסמוך עליו רק במקום הפסד מרובה. [וראה לעיל (ס"ק טב) שכתב שבשעת הדחק או הפסד מרובה אפשר לסמוך על דעת הפוסקים שצונן אינו אוסר, וברפרט אם החיטה אינה בקועה רק נתרכבה בודאי אין להחמיר].

[משנ"ב שם]

ופריסת לחם שנמצא פקארי, צינן לציל פסעיף-קטן סב⁸⁶.

86) שם כתב שאף אם צונן מותר, מ"מ מים צוננים שנמצאה בתוכם פרוסת לחם בפסח הרי הם אסורים, לפי שדרבה של פרוסת לחם להתפורר ולהתמסמס בתוך המים אף אם הם צוננים ואפילו סינון של המים לא מועיל, וכפי שכתב בשעה"צ שם (ס"ק קיא)). ולענין מים שנשאבו בפסח מימות ונהרות שידוע שיש שמשליכים בהם חמץ, כגון ים כנרת, וכגון נהרות שמעמידים בהם ריחיים לטחינת חטים וידוע שחלק מהקמח מתפורר בתוך המים, הגרש"ז אויערבך כתב (הליכות שלמה פסח פ"ד ס"ה) שאין בכך איסור, לפי שאיסור משהו אינו אלא כשהמשהו הוא גדול דיו כדי שיורגש בחושי אדם, והרי אף אם יקבעו את החמץ הנמצא במים ששותה מנהרות וימות אלו למקום אחד, הוא לא יהיה בגודל שניתן לראות או לחוש אותו, וכן כתב הגר"צ קרליץ (הלכות מבי דינא עמ"י, וראה חוט שני פסח פ"ז ס"ק ד), וכן מובא בשם החו"א (חוט שני שם).

ובשו"ת ספר יהושע (ס"י ה ו-ט) ופסקים וכתבים ס"י תקנו) צידד ש'משהו' אוסר רק אם התערב בדבר שאפשר לתת בו טעם, אבל אם התערב בדבר שאי אפשר לתת בו טעם אינו אוסר, ובין שאי אפשר לתת טעם בימת הכנרת, אין חמץ שניתן בתוכה אוסר את מימיה. וראה יד יהודה (השנטות וחידושים לסי' קה ס"ק א, נדפס בסוף הלכות טרפות) מה שכתב בשם חכם אחד על פי הריטב"א (ע"ז עג, א).

[משנ"ב שם]

נכון שישנן המים בכנרת וק"ל פצם ששואב⁸⁷.

87) אבל מעיקר הדין, כתב השו"ע הרב (סמ"ה) שאין חוששים לכך, שאם חשש זה היה מעיקר הדין, לא היה מועיל סינון, ובפי שכתב המשגיב לעיל (ס"ק טב) ובשעה"צ שם (ס"ק קיא) שכשהיתה בבאר פרוסת לחם לא מועיל סינון [וראה פרי חדש ס"יב סוף ד"ה ולענין].

[שעה"צ ס"ק קצז]

על פסח ראשונה שמדיחו לסקשייו מדמ⁸⁸.

88) כלומר, כשמולחים בשר יש להדיחו קודם המליחה, ולהזוז ולדיחו לאחר המליחה, כפי שכתב השו"ע (יר"ד ס"י טט ס"א ו-ז).

[ביה"ל ד"ה חטה]

דבצלי וקליחה תרמ"א מדה דבצינן פקיע⁸⁹.

89) ובטעם הדבר כתב השיירי כנסת הגדולה (הגהות ב"י אות יד), שמצינו בראשונים שאף על פי שצליה של איסור דאורייתא שמן דינה כבישול, ואוסר ששים כנגדו, מ"מ צליה באיסור דרבנן שמן, כגון בשומן הגיד, אין דינה כבישול, ואינו אוסר אלא כדי קליפה [דעה זו הובאה בב"י י"ד ס"י קה, אך בשו"ע שם (ס"ה) לא פסק כן], ולפיכך גם באיסור משהו חמץ, שאינו אלא איסור דרבנן, יש להקל בצליה שלא לדון אותה כבישול, שבבישול אוסר אפילו בנתרכבה, ואילו בצליה אוסר רק בנתבקעה.

